

První doktorka geologie v Čechách a významná botanička se narodila v České Třebové v chudé železničářské rodině. Rodiče ji a dva mladší sourozence vedli k vlastenectví, učili je zpívat národní písničky a probouzeli v nich lásku k přírodě i k lidem. Zásadní vliv na profesní směřování Milady Vavřínové měla návštěva Národního muzea v Praze, kam ji jako malou vzala maminka. Nejvíce ji zaujala geologická sbírka, „kamení“ ji okouzlo a již tehdy se rozhodla spojit s ním svůj další život.

V letech 1929–1937 absolvovala reálné gymnázium ve svém rodišti. Učila se ráda, hlavně své oblíbené přírodovědné předměty – matematiku, botaniku a geologii. Pro botaniku dokázala nadchnout i své spolužačky, nosily jí vzorky různých rostlin a dřevin, ze kterých pak uspořádala výstavu na chodbě školy. Ona jim za to pomáhala s matematikou a latinou. Po maturitě v roce 1937 Vavřínovou přijali na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy, kde byla studentkou významných českých geologů, prof. Radima Kettnera a později prof. Jaromíra Koukala, a stala se první ženou v Čechách, která tento obor studovala. V roce 1939 však nacisté vysoké školy zavřeli a Vavřínová začala pracovat ve Výzkumném ústavu geologickém v Praze. Byla pověřena soupisem lomů, pískoven a cihelen na území tehdejších okresů Žamberk, Říčany, Tábor, Ledec, Třebíč a Skuteč. Po lomech chodila v mužském oblečení, nakrátko ostříhaná a nejdnou slyšela na svou adresu poznámku: „*Ten chlap vypadá jako ženská.*“ Zpívala lamačům písničky z repertoáru Osvobozeného divadla, oni ji zase učili správně lámat kostky a seznamovali ji se svými svéráznými písněmi. Občas se stalo, že neměla peníze, a tak se živila tím, co příroda nabízela – divokými bylinami nebo houbami. Při svém putování po lomech a pískovnách zažívala kuriózní, mnohdy životu nebezpečné příhody, některé byly později zaznamenané v knize Jindřicha Haufta *Geologie v nedbalkách*, souboru úsměvných historek ze života významných osobností české geologie. Kromě práce v terénu sestavovala Vavřínová rejstříky pro učebnici *Všeobecná geologie* prof. Radima Kettnera.

Za okupace Vavřínová bydlela v podnájmu u první ženy Maxe Švabinského. Ela Švabinská kolem sebe sdružovala odbojovou inteligenci a poskytovala úkryt pronásledovaným německým antifašistům, ani ona nezůstala stranou a aktivně se do odboje zapojila. Po čase však celou skupinu odhalili a zatkli. Milada Vavřínová byla až do konce války vězněná, prošla koncentračními tábory v Terezíně, Ravensbrücku a Neubrandenburgu. Válečné útrapy přežila a po skončení války se vrátila zpátky na své původní pracoviště. Pokračovala v geologickém mapování lomařských oblastí, podílela se na geologické bibliografii a občas se věnovala drobné posudkové činnosti. Těsně po válce nosila Vavřínová při práci v terénu nabitou pistoli, aby se mohla bránit případným útokům banderovců, jejichž tlupy táhly přes naše území. Zbraň našťastí nikdy nepotřebovala, ale sama, putující krajinou

s pistolí za pasem, vypadala značně podezřele. Místní ji považovali za banderovce a motivování vypsanou odměnou za jejich dopadení na ni zavolali vojáky, ti ji zatkli a nastalo dlouhé vysvětlování.

Po znovuotevření vysokých škol pak Milada Vavřínová svá studia v roce 1946 dálkově dokončila. V roce 1961 se přestěhovala z Prahy do Ústí nad Labem, kde jí bylo nabídnuto místo krajského geologa na Krajském národním výboru, a z vědecké pracovnice se stala referentka. V této funkci měla na starosti ochranu nerostných surovin při územním plánování, problémy stability základové půdy, psaní posudků inženýrské geologie, sledování příčin sesuvů půdy v Českém středohoří a jejich prevenci. V srpnu 1968 v deníku Průboj ostře odsoudila vpád vojsk Varšavské smlouvy. Požadovali po ní, aby svůj protest odvolala, Vavřínová však odmítla, a tak byla v roce 1971 vyzvaná k odchodu do důchodu. Využila nastalé situace a odešla za hlasem svého srdce – do Okresního vlastivědného muzea v Ústí nad Labem. Již jako důchodkyně tam v roce 1973 nastoupila na pozici kurátorky geologických, mineralogických a paleontologických sbírek. Její největší zásluhou bylo zkatalogizování sbírky významného geologa a petrografa, rodáka z Homole u Panny, prof. Josefa Emanuela Hibsche, která tu ležela ladem od roku 1914. Toto bohaté dílo vzniklo na přelomu 19. a 20. století, kdy Hibsche s několika spolupracovníky na tehdejší dobu moderně a systematicky zmapoval celou vulkanickou oblast Českého středohoří. Ústecké muzeum v té době vlastnilo mapovou část díla a v depozitáři Národního muzea v Praze zase ležely výbrusy hornin, o kterých se nevědělo, k čemu patří. Tak začala zdoluhavá mravenčí práce, během níž se Miladě Vavřínové podařilo sbírku roztřídit, uspořádat a přeložit z němčiny do češtiny. Cenné výbrusy hornin z Českého středohoří se tak vrátily do Ústí nad Labem. Vavřínová nakonec spravovala přes 20 tisíc sbírkových předmětů – nerostů, vzorků hornin, vrtných jader a zkamenělin. Za jejího působení bylo v muzeu uspořádáno několik geologických výstav, bohužel se nedožila realizace stálé expozice.

Milada Vavřínová je autorkou řady odborných publikací z oboru geologie, především jde o několikadílný soupis lomů a pískoven rozdělený podle tehdejších okresů nebo mineralogicko-geologické bibliografie. Aktivně přispívala i do novin a časopisů, měla několik přednášek a pořadů v rozhlase. Jako neúnavná popularizátorka geologie a botaniky se věnovala hlavně těmto tématům, ale upozorňovala i na ničení přírody a nabádala k její ochraně. V časopise *Vlasta* pak publikovala krátká zamyšlení s ženskou tematikou a v *Ústeckých přehledech* vycházela v letech 1975–1977 série článků, které podepisovala jenom jako Milada. Zvala v nich čtenáře k výletům na zajímavá místa v okolí Ústí nad Labem. Svoje obsáhlé znalosti z botaniky pak zúročila v zubnickém skanzenu, kde se starala o bylinkovou zahrádku. Návštěvníkům zde ochotně vypomáhala radou, jakou bylinku na co použít, někdy se podělila i o semínka a recepty na zajímavé čaje.

Její rodinný život není příliš známý, ale z několika článků ve *Vlastě* lze usoudit, že měla syna a že na jeho výchovu byla sama. Např. 19. ledna 1956 v tomto časopise o výhodách celotýdenních jeslí, kam jako matka samoživitelka dávala své dítě, když odjížděla na dlouhé služební cesty mimo Prahu.

V dalším čísle z 21. června 1956 zase ve svém článku navrhovala vybudovat zařízení, kde by mohly pobývat nemocné děti, aby tak matky absencí v zaměstnání nepřicházely o výdělek a v čísle z 15. května 1958 se zase zamýšlí nad tím, jak si představuje budoucnost svého dítěte. Žádné další prameny však existenci syna neuvádějí.

RNDr. Milada Vavřínová zemřela ve svém bytě v Ústí nad Labem 10. srpna 2001, bylo jí 83 let.

(Zpracovala: Jitka Haincová)

Použitá literatura:

BŮŽEK, Čestmír. Životní jubileum RNDr. Milady Vavřínové. *Věstník Ústředního ústavu geologického*. 1979, **54**(1), 59–60.

BORSKÁ, Helena. Kámen, bylinky a bolest taky. *Severočeský regionální deník*. 21. 12. 1993, **3**(296), 8. ISSN 2571-208X.

Jak si představuji budoucnost svého dítěte. Matky tří národů hovoří: Dívám se na tebe... *Vlasta*. 15. 5. 1958, **12**(20), 13. ISSN 0139-6617.

PETERKOVÁ, Marie. Žili mezi námi. *Nové ústecké přehledy*. 7. 10. 2004, 64. ISSN 1213-2748.

Navrhuji jiné řešení... Čtenářky k Celostátní konferenci čs. žen. *Vlasta*. 21. 6. 1956, **10**(25), 10. ISSN 0139-6617.

Nezneužívat!. *Vlasta*. 19. 1. 1956, **10**(3), 12. ISSN 0139-6617.

SLEPIČKOVÁ, Radka. První česká geoložka Milada Vavřínová. *Příspěvky k ústecké vlastivědě*. 2001, (3), 25–31. ISSN 1213-1873.

VORLÍČEK, Janni. První česká doktorka geologie. *Ústecký deník*. 23. 11. 2010, (271), 2. ISSN 1214-858X.

Personální bibliografie:

<https://www.svkul.cz/wp-content/uploads/2023/06/Vavrinova-bibl.pdf>